

Fotorelacja | Upamiętnienie Józefa i Józefy Dmochów oraz Jana Kowalskiego

14 czerwca dr Wiesława Młynarczyk z Działu Edukacji wzięła udział w upamiętnieniu Józefy i Józefa Dmochów oraz Jana Kowalskiego, zamordowanych za ukrywanie grupy dziesięciu Żydów. Uroczystości, których organizatorem był Instytut Pileckiego, odbyły się w Poświętnem koło Helenowa.

fot. PAP/Przemysław Piątkowski

Józefa (ur. 1898) i Józef (ur. 1896) Dmochowie mieszkali na skraju niewielkiej wsi Helenów (obecnie gmina Poświętne), niedaleko Stanisławowa. Mieli siedmioro dzieci: Jana, Mariannę, Stanisławę, Henrykę, Czesławę, Mieczysława oraz Aleksandrę. Rodzina Dmochów prowadziła gospodarstwo rolne, na obrzeżach lasu. Z historią Dmochów splotły się w tragiczny sposób losy innej rodziny z Helenowa – podsołtysa Jana Kowalskiego (ur. 1906) i jego żony Ludwiki (ur. 1911) oraz ich dwojga dzieci: Bolesława oraz Romana.

Najpewniej latem 1943 roku Rodzina Dmochów przyjęła pod swój dach dziesięciu nieznanych z imienia i nazwiska Żydów pochodzących z Warszawy i Stanisławowa. Gdy w lipcu 1943 roku, prawdopodobnie wskutek denuncjacji, do gospodarstwa Dmochów przybyli Niemcy, gospodarze i ukrywani Żydzi próbowali ratować się ucieczką. Sześciu Żydom oraz dzieciom Dmochów udało się zbiec lub skutecznie ukryć. Mniej szczęścia mieli pozostali. Jedna z Żydówek wyskoczyła wraz z najstarszą córką Dmochów przez okno, jednak została postrzelona i zmarła wskutek odniesionych ran, zaś jeden z żydowskich mężczyzn został zastrzelony już przy torach kolejowych. Dwóch innych Żydów oraz Józefę i Józefa Dmochów pojmano, a w drodze powrotnej na posterunek aresztowano również Jana Kowalskiego i jego żonę Ludwikę.

Wszyscy aresztowani zostali przewiezieni do siedziby niemieckiej żandarmerii w Radzyminie, gdzie pojmani Żydzi zostali niezwłocznie zamordowani, zaś Dmochów i Kowalskich osadzono w areszcie i poddano brutalnym przesłuchaniom. Nie wiadomo, co dokładnie zarzucano Kowalskim – czy było to bezpośrednie wspieranie ukrywanych u Dmochów Żydów, czy też zaniechanie obowiązku poinformowania władz okupacyjnych o procederze ukrywania, co zgodnie z okupacyjnym prawem również mogło być karane śmiercią. Józefę i Józefa Dmochów oraz Jana Kowalskiego w prowadzonym naprędce procesie niemiecki okupant skazał na karę śmierci. Zostali oni rozstrzelani przez niemieckich żandarmów 15 lipca 1943 roku w radzymińskim lesie i pochowani w zbiorowej mogile. [za: *Instytut Pileckiego*]

Data

2022-06-21

publikacji:

Data

2022-12-10 10:59

wydruku:

Źródło:

<https://1943.pl/artukul/fotorelacja-upamietnienie-jozefa-i-jozefy-dmochow-oraz-jana-kowalskiego/>